

Мінімізація логістичних витрат та залучення сучасних управлінських технологій під час формування та розвитку автомобільного кластера у Запорізькому регіоні дозволить підвищити приплив капіталу й технологій, прямих іноземних інвестицій.

Ми вважаємо, що специфікою перспективного розвитку автомобільного кластера є поступове посилення орієнтації не лише на регіональних автовиробників, але й на транснаціональні автомобільні корпорації та сім'ї підприємства в Україні та за кордоном.

Висновки

На основі проведеного аналізу Запорізького регіону можна стверджувати, що він має значний потенціал для створення та подальшого ефективного розвитку кластерних структур.

Запропоновано в Запорізькому регіоні створити автомобільний кластер на базі ЗАТ з іноземною інвестицією «ЗАЗ», ЗАТ «ІВЕКО – Мотор Січ», ВАТ «Запорізький автомобільний завод» та інших підприємств та ВНЗ, які зараз активно взаємодіють між собою, виконуючи замовлення один одного. Створення кластеру дасть можливість підвищити обсяги виробництва продукції, зменшити витрати, збільшити прибутки та відкриє перспективи до поступового переходу на розроблення й виробництво власних автомобілів.

Запропоновано модель кластера автомобілебудування у Запорізькому регіоні, що конкретизує зв'язки між окремими суб'єктами кластера.

Також запропоновано виділити ЗТПП у окрему структурну частку кластера, що має на меті здійснювати багато видів діяльності, які сприяють як формуванню кластерної політики в Україні в цілому, так і здійсненню конкретних кластерних ініціатив на регіональному рівні, зокрема у Запорізькому регіоні.

Розглянуто можливості автомобільного кластера та окреслено його коротко-, середньо- та довгострокові перспективи розвитку.

Література

1. Войнаренко М. Концепція кластерів – шлях до відродження виробництва на регіональному рівні / М. Войнаренко // Економіст. – 2000. – № 1. – С. 31.
2. Семенов Г.А. Реалізація кластерного проекту – засіб вирішення соціально-економічних проблем регіону / Г.А. Семенов, О.С. Богма // Держава і регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2007. – № 3. – С. 217-219.
3. Запорізька область у цифрах – 2008: Короткий статистичний довідник / Державний комітет статистики України. Головне управління статистики у Запорізькій області. – Запоріжжя, 2009. – 236 с.
4. Порохня В.М. Сучасний стан промислового комплексу Запорізької області та перспективи його розвитку / В.М. Порохня, К.І. Дерев'янка // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2007. – №2. – С. 203-207.
5. Про підсумки соціально-економічного розвитку області за 2006 рік та основні завдання на 2007 рік: Розпорядження голови обласної державної адміністрації №90 від 14.03.2007.
6. Семенов А.Г. Моделювання системи управління інноваційним підприємництвом на основі кластерного аналізу / А.Г. Семенов // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2005. – № 6. – С. 286-289.
7. Запорізька область – регіон можливостей / Управління зовнішніх відносин та зовнішньоекономічної діяльності обласної державної адміністрації. – 2006. – 99 с.
8. Статистичний щорічник Запорізької області за 2005 р. / Державний комітет статистики України. Головне управління статистики у Запорізькій області. – Запоріжжя, 2006. – 424 с.
9. Лисенко В. Кластери – нові можливості для розвитку регіону // <http://isc.at.ua/publ/12-1-0-38>.

Надійшла 15.12.2009

УДК 338:8

Н. О. БУЛЬБАХ, В. В. СТАДНИК
Хмельницький національний університет

МОЖЛИВОСТІ ЛОГІСТИКИ У МІНІМІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуто інноваційну діяльність з позицій логістики. Розкриті завдання, що стоять перед нею. Окреслено методичні підходи до виявлення напрямів зниження інноваційних витрат через управління логістичними процесами.

The article discusses the innovation of logistics position. Discloses a task that is before them. Outlined methodological approaches to identify areas of reducing costs through innovative management of logistics processes.

Ключові слова: логістика, інноваційні витрати.

Актуальність дослідження. В умовах ринкових відносин та інтеграції України в світовий

економічний простір виникає потреба в розробці стратегічних планів розвитку різних видів економічної діяльності, які є потенційно прибутковими і конкурентоспроможними на світовому ринку товарів і послуг. До таких видів відноситься інноваційна діяльність, яка може розширювати ринкові можливості кожного підприємства, в тому числі виробничого. Однак інноваційна діяльність потребує значних витрат, в тому числі тих, що пов'язані з переглядом товарно-матеріальних та інформаційних потоків через введення нових продуктів в асортиментний ряд товарів, що випускатимуться підприємством. Значну роль у зниженні таких витрат може відіграти логістична система, яка має доволі широкі функції на виробничому підприємстві, в тому числі здатність забезпечувати можливість реалізації інноваційного потенціалу підприємства оптимальним шляхом через узгодження зустрічно діючих цілей, які можуть виникати в діяльності підприємства. Актуальність роботи полягає у вирішенні конфлікту цілей витрат на інновацію і логістичних витрат, обґрунтуванні потреби їх оптимізації для забезпечення конкурентоспроможності сучасних підприємств.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В сучасних умовах розвитку світової економіки поняття логістики розглядається як спосіб науково-практичної діяльності. Різні аспекти теорії і практики управління логістичними процесами досліджували такі відомі науковці, як Анікін Б.А., Крикавський Е.В., Пономарьова Ю.В., Окландер М.А., Юнеман Р., Гринів Н. та ін. Переважною більшістю вчених логістика розглядається як процес у формі потоку і стосується в основному виробничої діяльності. Досліджень логістичних процесів у сфері управління інноваційною діяльністю підприємств дуже мало, зокрема, можна вказати лише на роботи Богач А. та Чухрай Н. Однак особливості переформатування логістичних схем, ланцюгів, систем в процесі розроблення нових товарів в науковій літературі не висвітлені, що і зумовило мету нашого дослідження.

Метою статті є дослідження теоретичних аспектів побудови логістичних систем у сфері управління інноваційною діяльністю і їх реалізація у конкретних рекомендаціях, спрямованих на мінімізацію інноваційних витрат.

Викладення основного матеріалу. Дослідження можливостей мінімізації інноваційних витрат за допомогою логістичної системи доцільно розпочати із визначення терміну «логістика», що дає змогу побачити зміст функцій, які має виконувати на підприємстві ця система. На сьогодні в науковій літературі спостерігається певна однотайність у трактуванні науковцями даного терміну, що видно із табл. 1. Аналіз поданих у ній визначень показує, що основна увага приділяється змісту процесу, який розглядається у вигляді потоку (матеріального, інформаційного, фінансового і т.д.) в сферах виробництва і обігу з метою досягнення максимальної ефективності всього економічного циклу на мікро-, мезо- та макрорівнях. Оскільки функціонування логістичної системи породжує виникнення навколо певного витратного механізму, який акумулює в собі витрати на управління закупівлями, замовленнями, запасами, складськими і виробничими технологічними процесами, збутовою діяльністю, тощо то цей далеко неповний перелік виконуваних функцій вимагає ефективної організації їх здійснення.

У забезпеченні ефективності функціонування логістичної системи важливу роль відіграє аналіз і контроль змісту логістичної діяльності, а отже, і витрат, які при цьому виникають. Це стосується і витрат, пов'язаних із оновленням асортименту виробів, запуском у виробництво нових видів продукції. І хоча формування механізмів логістичного управління інноваційними підприємствами залишилось поза увагою науковців, ринкова трансформація економіки вимагає нових підходів до управління підприємствами, ці підходи можна сформулювати за допомогою логістичної системи.

Таблиця 1

Тлумачення терміну «логістика» різними науковцями

Автор	Трактування сутності поняття	Примітка
Б.А. Анікін [1, с.11]	Логістика – наука про планування, організацію, управління, контроль і регулювання переміщення матеріальних та інформаційних потоків у просторі і в часі від їхнього	Трактування є подібними, вони розглядають різні функції логістики щодо переміщення потоків до кінцевого пункту.
Р. Юнеман [2, с.9]	Логістика – наукове учення про планування, управління і контроль потоків матеріалів, енергії та інформації в окремих видах діяльності підприємства.	
Ю.В. Пономарьова [3, с.9]	Логістика – теорія і практика управління матеріалами і пов'язаними з ними інформаційними потоками.	
Є.В. Крикавський, Н.І. Чухрай [4, с.9]	Логістика – процес управління документами та ефективним потоком запасів сировини, матеріалів, незавершеного виробництва, готової продукції, послуг, фінансів та супроводжуючої інформації від місця виникнення цього потоку до місця його споживання з метою повного задоволення потреб споживачів.	
Є.В. Крикавський [5, с.15]	Логістика – наука про оптимальне управління матеріальними, інформаційними та фінансовими потоками в економічно адаптивних системах із синтетичними зв'язками.	

У зв'язку з цим нами було висловлено припущення про те, що виділення у логістичній системі підприємства структурної одиниці, відповідальної за оптимізацію логістичних потоків у сфері інноваційної діяльності, дає змогу мінімізувати інноваційні витрати.

Щоб краще зрозуміти можливості вирішення даного завдання, передусім, дамо визначення поняття «інновація». Це дає змогу зрозуміти, які витрати, зазвичай, супроводжують процес її створення та реалізації.

Інновація (нововведення) – це кінцевий результат креативної діяльності, втілений у виведеному на ринок новому чи вдосконаленому продукті, технологічному процесі, що використовується у практичній діяльності, або новому підході до надання споживчих послуг [6, с.9].

Очевидно, що для зменшення інноваційних витрат логістичну діяльність потрібно розглядати в нерозривному зв'язку з процесом виявлення, аналізу й реалізації інноваційних проектів розвитку існуючих і перспективних ринкових можливостей. А саму інноваційну діяльність необхідно здійснювати з дотриманням принципу паралельності розроблення і логістичної стратегії: їх розроблення має виконуватися паралельно і узгоджено. Це необхідно тому, що функціонування логістичної системи підприємства породжує виникнення та функціонування навколо нього певного витратного механізму, який акумулює в собі витрати на управління закупівлями, замовленнями, запасами, складськими і виробничими технологічними процесами, збутовою діяльністю тощо. Тому потрібно приділити значну увагу взаємодії логістики в інноваційній діяльності.

Розглянемо тепер, які витрати виникають при створенні нового продукту. Вони показані на рис. 1. [6, с.404]. Аналізуючи його, ми бачимо, що на етапі дослідження ринку рекомендується проводити SWOT-аналіз, який полягає в зіставленні ринкових можливостей та загроз із сильними і слабкими аспектами діяльності підприємства. Аналізом ринку займається відділ маркетингу, але в деяких питаннях надати корисну інформацію може відділ логістики, який працює в логістичному середовищі: а саме інформацію про тенденції в перевезеннях, ціну паливної складової, розвиток логістичної інфраструктури.

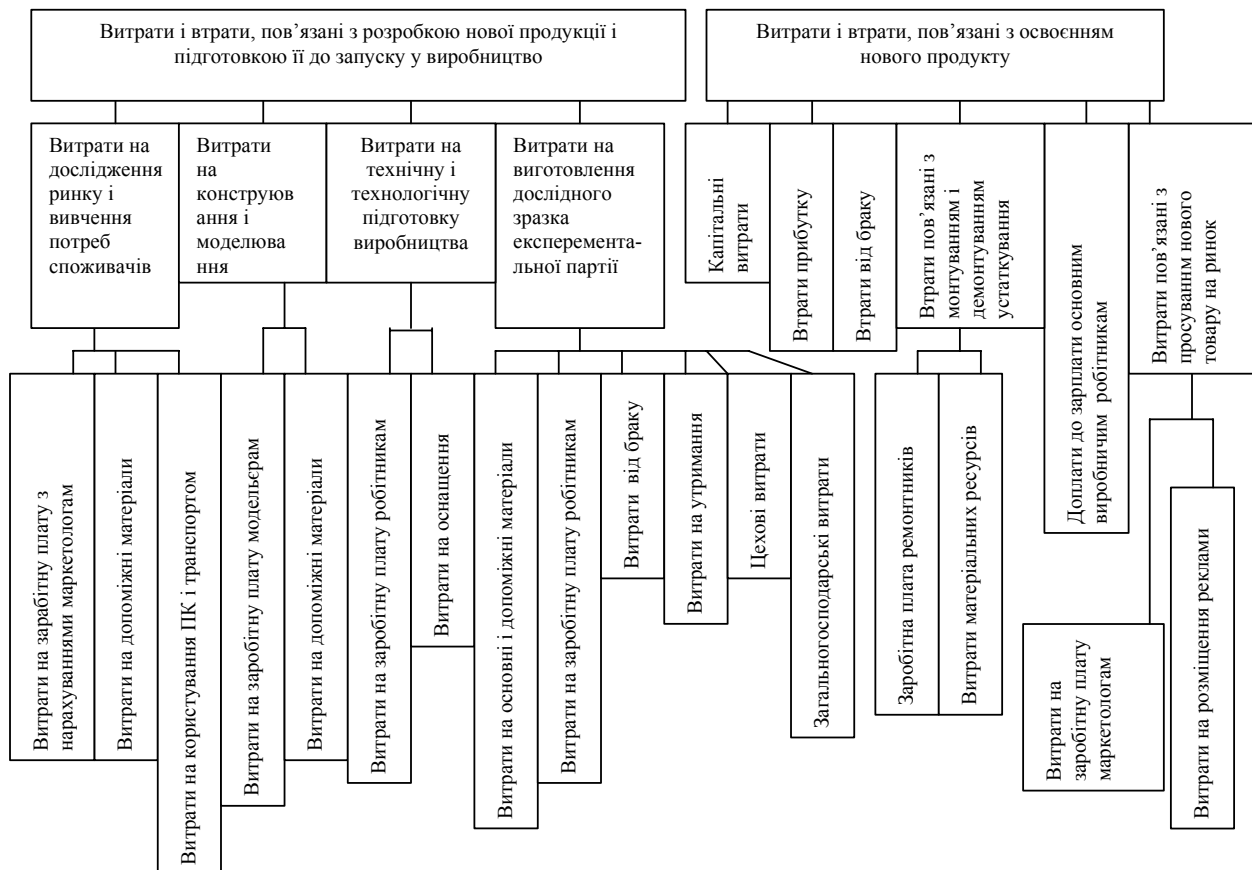


Рис. 1. Витрати і втрати, пов'язані з розробленням і освоєнням нового продукту

Коли виготовляється дослідний зразок виробу, то його у разі необхідності потрібно відправити на лабораторні випробування. За їх результатами уточнюється робоча документація. При оцінюванні нової моделі сюди обов'язково повинні входити вище керівництво, маркетолог, логіст, дизайнер, конструктор, головний інженер чи технолог, економіст, провідні менеджери підприємства. Для об'єктивнішої оцінки було б корисним залучення людей, які не входять в організаційну структуру підприємства, для того, щоб дізнатися «думку зі сторони».

Витрати і втрати, пов'язані із освоєнням виробництва продукції вони залежать від конструктивної

однорідності асортиментного ряду продукції, потужності потокової лінії, кваліфікації основних робітників. Ці чинники впливають на тривалість переналагоджування технології. Переналагоджування лінії спричиняє витрати прибутку, пов'язані із припиненням виготовлення старої продукції. Якщо виготовлення нової продукції потребує додаткового устаткування чи змін у робочих операціях діючого устаткування, то це спричиняє витрати, пов'язані із демонтуванням старого та встановленням і налагодженням нового устаткування. Чим істотніші відмінності у конструкції виробу і технології його виготовлення, тим суттєвішим будуть ці витрати. Крім того, придбання нового обладнання потребує капітальних витрат і збільшить витрати на його експлуатацію та утримання.

Так, витрати на заробітну плату залежать від ступеня обґрунтованості нормованих завдань і трудомісткості процесу конструювання та проектування, від кваліфікації працівників зайнятих цим процесом, від ступення новизни продукції, що розробляється. Витрати на основні та допоміжні матеріали залежать від ступення обґрунтованості норм їх витрачання, від виду та ціни матеріалів. Ці чинники впливають на величину втрат від випуску продукції із дефектами (втрат від браку).

Виведення на ринок нового продукту потребує витрат на розроблення реклами і засобів стимулювання збуту (виставки, презентації тощо). Залежно від призначення нового продукту ці заходи можуть бути різними. Якщо вони розробляються працівниками відділу маркетингу, то охоплюють витрати на заробітну плату цих працівників з відповідними нарахуваннями, витрати на допоміжні матеріали і витрати на проплату рекламних звернень у засобах масової інформації [6, с.405].

Але потрібно зазначити, що не всі товари пов'язані з розробленням і освоєнням нового продукту проходять таку послідовність етапів витрат і втрат, як зазначено вище (див. рис. 1). Але чим більше підготовчих етапів проходить інноваційний продукт перед виходом на ринок, тим менший ризик його провалу. Тут мається на увазі, що потрібно враховувати всі аспекти розробки і освоєння нового продукту, проте також зважати на економію цього процесу. Останє зумовлено великою конкуренцією на ринках і нестабільністю сучасних фінансово-економічних відносин, тому потребує мінімізації витрат, що пов'язані з інноваціями.

Під час розробки товару виникає велика кількість проблемних ситуацій, які повинні бути вирішеними. Логістика займається розв'язанням і узгодженням конфліктів цілей між різними функціональними підрозділами підприємства.

Тому, рекомендуємо при управлінні інноваційними витратами застосовувати прогресивні методи зниження логістичних витрат:

- 1) метод функціонально-вартісного аналізу;
- 2) системний аналіз.

ФВА – це метод комплексного систематичного дослідження функцій об'єктів (процесів, потоків, витрат і їх структури тощо) спрямований на забезпечення суспільно необхідних споживчих властивостей об'єктів і мінімальних витрат на всіх етапах їх життєвого циклу. Метод ФВА повинен зайняти одне з центральних місць в системі сучасних важелів логістичного управління, а його методологічний комплекс повинен забезпечити активну та високоефективну методичну діяльність стосовно здійснення, насамперед, інноваційної політики у виробничо-комерційній діяльності. Основним методологічним принципом ФВА, за допомогою якого цей метод сприяє досягненню високої ефективності, є так званий функціональний підхід як один із варіантів логістичного підходу до процесів прийняття рішень, спрямованих на підвищення ефективності діяльності системи загалом і за елементами. На підставі такої позиції ФВА витрат підприємства на функціонування логістичної системи пропонується використовувати вдосконалення (оптимізацію) організаційно-економічних потоків і забезпечення позитивних наслідків логістичних дій, що є дієвим інструментом практичного здійснення основної функції логістики [7, с.16].

Відзначимо, що ФВА властивий значний арсенал аналітичних прийомів, які успішно використовуються в логістиці у багатьох напрямках, зокрема для досягнення таких цілей:

- 1) збільшення прибутку (доходу) підприємства;
- 2) зниження собівартості продукції та її використань;
- 3) підвищення якості і конкурентоспроможності продукції.

Крім ФВА, в логістиці доцільно використовувати принципи і методи, властиві системному аналізу, суть якого полягає в систематичному спостереженні за одним або декількома сегментами логістичного витратного „ланцюга” з метою встановлення, наскільки добре функціонують окремі сегменти і система загалом.

Системний аналіз може передбачати як просту за складністю операцію, так і виконуватися на глобальному рівні щодо перебудови всієї логістичної системи витрат – підприємства, галузі, регіону й ін. Для досягнення позитивних наслідків в організації внутрішньо логістичного системного аналізу витрат підприємствам, які приділяють логістиці належну увагу, доцільно мати в своєму штаті працівників, котрі би займалися питаннями організації та проведення системного аналізу.

Проведення системного аналізу вимагає не тільки здійснення конкретних аналітичних процедур, а й врахування таких факторів:

- 1) вплив різних чинників бізнес-функцій на логістичні витрати;

- 2) можливість компромісів серед цілей із певними протиріччями;
- 3) існування в кожній логістичній системі унікальних (властивих тільки їй) бізнес-проблем, які спричиняють додаткові витрати;
- 4) важливість кількісного аналізу для прийняття обґрунтованих рішень [8, с.474].

Розглянуті методи сприяють пошуку оптимальних логістичних рішень стосовно виявлення резервів мінімізації витрат на інновації, що в кінцевому підсумку позитивно впливають на фінансово-господарську діяльність підприємства.

Висновок. Отже, описавши і порівнявши логістичні витрати з інноваційними, можна зробити висновки, що значення логістики у забезпеченні інноваційної діяльності є надзвичайно великим.

Логістику часто розуміють дуже вузько, розглядаючи її лише в процесах транспортування, складування, управління запасами. Ми пропонуємо застосовувати логістичне мислення ширше, зокрема в процесах створення інновації шляхом мінімізації витрат та подальшого її забезпечення при виході на ринок. Але однозначним є те, що без інтеграції логістики неможливо якісно розробити і реалізувати інноваційний проект. Тому в роботі було запропоновано методи пошуку напрямів зниження логістичних витрат на підприємстві, зокрема функціонально-вартісний аналіз і системний аналіз, що, в свою чергу, сприятиме зменшенню витрат інноваційної діяльності

Література

1. Логистика: Учебник / Под. ред. Б.А. Аникина. – М.: ИНФРА-М, 1998. – 327 с.
2. Юнеман Р. Поток материалов и логистика. – Берлин: Шпринтер, 1989. – 512 с.
3. Пономарьова Ю.В. Логистика: Навч. посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 192 с.
4. Крикавський Є.В., Чухрай Н.І. Логистика: комерціум і практикум: Навч. Посібник. – К.: Кондор, 2006. – 340 с.
5. Крикавський Є.В. Логистика. – Основи теорії, 2006. – 416 с.
6. Стадник В.В., Йохна М.А. Інноваційний менеджмент: Навч. посібник. – К.: Академвидав, 2006. – 464 с.
7. Богач А. Окремі принципи та напрямки аналізу витрат на функціонування логістичних систем // Наукові записки. – 2005. – № 14. – С. 15-17.
8. Современная логистика / Джеймс С. Джонсон, Дональд Ф. Вуд, Дениэл Л., Д. Ретлиф: Пер. с англ. – 7-е изд. – М.: Изд. дом “Вильям”, 2004. – 624 с.

Надійшла 17.11.2009